

« بسم الله الرحمن الرحيم »

به بهانه آزادی بیان

افسانه کریمیان

انتشارات سیمرغ خراسان

۱۳۹۴

سرشناسه: کرمانیان ،افسانه

عنوان و نام پدیدآور: به بهانه ی آزادی بیان

مشخصات نشر: مشهد: سیمرغ خراسان/۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۵۰ص.

شابک: ۷-۶۹-۵۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپای مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۷۶۶۲۱

مشهد - بلوار شهید مطهری - مطهری ۶۴ - پلاک ۳۷ - تلفن ۰۹۱۵۷۰۰۱۰۳۰

www.simorghe.khorasan.ir

نام کتاب: به بهانه ی آزادی بیان

مؤلف: افسانه کریمیان

ناشر: انتشارات سیمرغ خراسان

طراح جلد: جواد حقیقت خواه

تایپ و صفحه آرا: خاطره آرمین

قطع: رقصی / شمارگان / ۱۳۹۴/۱۰۰۰

شابک: ۷-۶۹-۵۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۶۸۰۰ تومان

تقدیم به :

کسانی که از نعمت های خداوندی استفاده می کنند
و سگر گزار پروردگارشان هستند.
و همیشه تلاش می کنند که دیگران از سر دست و زبان شان آزار نینند و در امان باشند.

فهرست مطالب

مقدمه..... ۹

فصل اول

گناهان زبان.....	۱۵
زبان؛ فواید و آفات آن.....	۱۶
راه کار عملی برای نجات افراد مبتلا به گناه.....	۱۸
درمان پر حرفی.....	۱۹
روانشناسی پر حرفی.....	۲۰
زبان سرچشمه گناه.....	۲۴
صفت کم گوئی.....	۲۷
ویا.....	۲۸
قرآن و زبان.....	۲۸
اهمیت و ارزش زبان.....	۳۰
تکالیف شرعی زبان.....	۳۱
کلامی از غزالی.....	۳۲
سرعت گیر تقوا.....	۳۳
آثار حفظ زبان.....	۳۴
آثار سخنان مباح.....	۳۶
آفات خطرناک زبان.....	۳۷
روایاتی در باب زبان.....	۳۸
زبان و ایمان.....	۳۹
حق زبان.....	۳۹
حبس زبان.....	۴۰
زبان فواید و آفات آن.....	۵۱

فصل دوم

- غیبت کردن مؤمن و آثار آن..... ۵۵
- مفهوم غیبت..... ۵۵
- آثار غیبت..... ۵۶
- توبیخ غیبت کننده..... ۵۶
- تعریف غیبت..... ۵۷
- دیدگاه قرآن درباره فحش و ناسزا..... ۶۱
- ناسزاگویی در روایات..... ۶۲
- حفظ زبان (نخست اندیشه کردن سپس گفتار)..... ۶۳

فصل سوم

- شوخی و مزاح..... ۶۷
- واقع بینی را رها نکنید!..... ۶۸
- واقع بین باشید..... ۶۹
- جنبه‌های منفی مزاح..... ۷۰
- مزاح و جری شدن مردم..... ۷۲
- مزاح‌های نابجا را جدی بگیرید!..... ۷۲
- شوخی و مزاح..... ۷۳
- پندها و نکته‌های اخلاقی..... ۷۸
- نمونه ای از مزاح پیامبر ﷺ..... ۸۰

فصل چهارم

- چاپلوسی..... ۸۵
- تفاوت تملق با ثنا و حمد..... ۸۶
- عوامل و آثار تملق گویی و چاپلوسی..... ۸۹
- روش برخورد با متملق..... ۹۴
- سخنان بزرگان درباره چاپلوس..... ۹۶

سرزنش کردن..... ۹۸

سرزنش کردن خود یک جور بهانه تراشی است..... ۹۹

فصل پنجم

دروغ چیست و دروغگو کیست؟..... ۱۰۳

بخشی از اقسام و نمونه های دروغ..... ۱۰۵

سرانجام دروغگو..... ۱۰۸

شوخی و مزاح پیامبر اکرم ﷺ صادقانه بود..... ۱۰۹

عاقبت صداقت و راستی..... ۱۱۰

مجارات دروغگو و پاداش راستگو..... ۱۱۱

پاداش راستگو..... ۱۱۱

نکته های پند آمیز..... ۱۱۱

دروغ از منظر قرآن و روایات..... ۱۱۳

معنای دروغ..... ۱۱۵

دروغ سرچشمه همه گناهان..... ۱۱۷

دروغ سرچشمه نفاق است..... ۱۱۸

دروغ با ایمان سازگار نیست..... ۱۱۹

دروغ نابود کننده سرمایه اطمینان است..... ۱۱۹

سوگند دروغ..... ۱۲۰

دروغ از پستی انسان است..... ۱۲۱

دروغ هم گناه است و هم مقدمه فتنه ها..... ۱۲۱

تمام انبیاء دروغ را تحریم کردند..... ۱۲۲

دروغ سبب خرابی ایمان می شود..... ۱۲۲

دروغ بدترین بیماری..... ۱۲۲

روزی انسان در ارتباط با خدا..... ۱۲۲

دروغ بدترین رباها..... ۱۲۲

- ۱۲۲..... دروغ فراموشی می آورد
- ۱۲۴..... مقام ضرورت و ناچاری
- ۱۲۴..... اصلاح میان مردم
- ۱۲۵..... خدعه و نیرنگ
- ۱۲۵..... وعده به خانواده و همسر
- ۱۲۶..... آثار دروغ
- ۱۲۷..... دروغ گو در اضطرار است
- ۱۲۷..... سرچشمه دروغ
- ۱۲۸..... عذاب ویژه دروغگویان
- ۱۲۹..... گوش دادن به دروغ
- ۱۲۹..... انواع دروغ
- ۱۳۰..... توریه چیست؟
- ۱۳۰..... آیا توریه جزء دروغ نیست؟
- ۱۳۱..... راه درمان دروغ
- ۱۳۲..... چرا افراد به هم دروغ می گویند؟
- ۱۳۳..... چه کسانی درمورد روابط خود دروغ می گویند؟
- ۱۳۴..... چرا افراد درمحل کار خود دروغ می گویند؟
- ۱۳۴..... برخی دلایل دیگر دروغگویی
- ۱۳۵..... وابستگی
- ۱۳۶..... همه اینها به چه معناست؟
- ۱۳۷..... صداقت در رابطه
- ۱۳۸..... عشق بدون اعتماد چیست؟
- ۱۴۰..... ۵ دلیل اصلی که زوج ها به هم دروغ می گویند
- ۱۴۱..... این هم چند دلیل برای دروغگویی افراد
- ۱۴۳..... منابع مطالعاتی

مقدمه

زبان عضو تأثیرگذاری در سرنوشت فردی و جمعی انسان‌هاست که بسیاری از ما در سطح جامعه خود نسبت به آن بی‌توجهیم و با اطمینان می‌توان گفت اگر غیر از این بود هم اکنون در شرایط بهتری بسر می‌بردیم.

حدیثی از حضرت امام علی (علیه السلام) آدمی نباید در زمان ارتکاب یک گناه آنرا کوچک بشمارد و ببیند که با انجام آن نسبت به چه شخص بزرگی یعنی خداوند متعال، حرف ناشنوی کرده است و از جمله این موارد می‌توان به بسیاری از گناهانی که بوسیله زبان انجام می‌شوند و گاهی حیات فردی و اجتماعی افراد را به صورت جدی به خطر می‌اندازند اشاره کرد.

بیان از دو جهت اهمیت دارد:

(۱) آنکه مظهر ما فی الضمیر است و انسان آنچه در درون دارد به وسیله بیان و زبان ابراز می‌کند و حیوانات قطعاً فاقد چنین قدرتی هستند.

(۲) آنکه قوه بیان مبین قوه تفکر و تعقل در انسان است و بی‌جهت نیست که خداوند متعال پس از تعلیم قرآن و آفرینش انسان، تعلیم بیان را گوشزد می‌کند و در سوره رحمن آیه ۴ می‌فرماید: خداوند رحمان، قرآن را آموخت، انسان را آفرید و به او بیان را تعلیم داد.^۱

امام علی (علیه السلام) در نهج البلاغه خطبه ۲۲۴ می‌فرماید: بدانید زبان پاره ای از آدمی است. هرگاه آدمی از گفتار سرباز زند، زبان یارای سخن گفتن ندارد، و

۱- عَلَّمَهُ الْبَيَانَ به او بیان آموخت

هرگاه انسان مایه گفتار داشته باشد زبان او را مهلت ندهد. به راستی ما (اهل بیت پیامبر ﷺ) امیران سخنیم، عنان سخن در دست ما است، درخت کلام در ما ریشه دوانیده و شاخه های آن بر ما آویخته است. بدانید. خدا رحمتتان کند، شما در زمانی بسر می برید که گوینده حق کمیاب، و زبان از راست گفتن کند، و انسان حق جو و حق طلب خوار و ذلیل است...

پس معلوم می شود که نعمت بیان پس از تعلیم قرآن و آفرینش انسان بالاترین نعمت ها است. از این رو انسان باید قدر این نعمت را بداند و خدا را بر آن سپاس گوید هر چند که نمی توان تمام نعمت های خدا را شکرگزاری کرد. «اگر نعمت های خدا را بشمارید هرگز حساب آن را نتوانید کرد»^۱

خطرات زبان : همان گونه که در بالا اشاره شده به همان نسبت که برکات زبان و آثار سازنده آن زیاد است، آفات و گناهای که به وسیله آن انجام می گیرد و آثار مخربی که در فرد و جامعه دارد بسیار زیاد می باشد. محقق بزرگوار مرحوم «فیض کاشانی» در کتاب «المحجّه البیضاء»، و «غزالی» در «احیاء العلوم» بحث بسیار مشروحی تحت عنوان گناهان زبان ذکر کرده اند، از جمله غزالی بیست نوع انحراف و آفت برای زبان شمرده که انشا الله در ادامه مباحث به تفصیل مورد بررسی قرار خواهیم داد.

۱- اَتَاكُمْ مِّنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ» (ابراهیم- ۳۴)
 «و از انواع نعمتهایی که از او درخواست کردید به شما عطا فرمود، و اگر نعمتهای (بی انتهای) خدا را بخواهید به شماره آورید هرگز حساب آن نتوانید کرد، (با این همه لطف و رحمت خدا) باز انسان سخت ستمگر و کفر کیش و ناسپاس است.»

اما آنچه خاطر هر انسان عاقلی را مکدر و پریشان می کند قدر نشناسی برخی از ما انسانهای مغرور با استفاده از نعمت های پاک الهی ، سوء استفاده ابزاری نموده وبا ارتکاب گناه به جنگ با خداوند متعال برخواسته و برای رسیدن به آمال و ارزو های زود گذر خود و جامعه را به فساد گناه آلوده می کنیم. امید است با مطالعه ی هرچه بیشتر منابع فقهی و قرآنی گامی بلند در جهت تهذیب نفس و پاکی باطن خویش برداریم»

نیشابور - افسانه کرمانیان

۱۳۹۴

به بناء آزادی بیان

فصل اول

گناهان زبان

گناهان زبان

”گناه“ که در لغت عرب به ”اثم“ و ”عصیان“ گفته می‌شود، به معنای ”سرپیچی، خطا، لغزش و مخالفت با امر و نهی مولا“ می‌باشد؛ یعنی انجام کاری که در نظر مولا و خالق، ناپسند و نکوهیده است. گناهان زبان؛ یعنی خطاها و لغزش‌هایی که از عضو زبان صادر شود^۱.

زبان هم مانند دیگر اعضای بدن انسان است که اگر از قوانین و احکام الهی تخلف کند، یکی از ابزارهای گناه و معصیت است، چنان که اگر از دستورات شرع مقدس پیروی کند، از ابزار و وسایل اطاعت است.

بنا بر این مراقبت از این ابزار و وسیله در جلوگیری از انجام گناه مانند دیگر اعضا و جوارح است، و فرق چندانی با دست، پا و... ندارد، تنها این تفاوت را دارد که شاید بیشتر مردم، گناه زبان را چندان جدی نگیرند، در حالی که چه بسا ترور شخصیتی که با استفاده از زبان صورت می‌گیرد، برای طرف مقابل به مراتب آزار دهنده‌تر از آسیب‌های جسمی است که بر دیگر اعضا و جوارح او وارد می‌شود.

مهم‌ترین منشأ گناه و نافرمانی خداوند غفلت و جهل انسان است. اگر شیطان بتواند کسی را از مقام خود، عظمت، علم، حکمت و لطف خداوند، نعمت‌های بی‌شمار او، مضرات و عواقب گناه و... غافل کند، او را به آسانی به وادی گناه و نافرمانی می‌کشاند. همچنین جهل و نادانی به ارزش‌های

۱- اقتباس از نمایه گناه و آثار آن، ۲۰۴